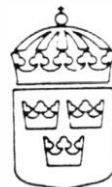

Motion till riksdagen

1989/90:N62

av Per Westerberg m.fl. (m)

med anledning av prop. 1989/90:109 Vissa
aktiefrågor för Procordia AB

Mot.
1989/90
N62-66

Regeringen föreslår att riksdagen skall godkänna en uppgörelse med Volvo i vilken Staten eller dess holdingbolag skall dela ägandet av Procordia AB enligt ett särskilt aktieägaravtal.

Avtalet har tillkommit genom att Procordia AB och AB Volvo den 11 – 12 december 1989 gemensamt beslutat bilda en koncern med inriktning på läkemedel/bioteknik och livsmedel. Den nya koncernen skulle komma att bestå av nuvarande Procordia AB förstärkt – i huvudsak – med Volvos aktieinnehav i Provendör AB och Pharmacia AB.

1. Privatisering av statliga företag

Vi har tidigare i en gemensam motion från moderata samlingspartiet, folkpartiet och centerpartiet begärt att de statliga företagen skall privatiseras genom främst breda utförsäljningar till ett stort antal småsparare.

Procordia AB har i dessa sammanhang utgjort ett av de naturligaste objekten för en sådan privatisering. I årets gemensamma motion har följaktligen de tre partierna föreslagit att Procordia AB skulle bli ett av de första företagen som skulle bli föremål för en bred utförsäljning.

1.1 Motiv

Trepartimotionen (m, fp, c) – 1989/90:N214 om ägandespridning genom försäljning av statliga företag – anförs som huvudsakliga motiv till försäljningen:

En av de viktigaste målsättningarna för en försäljning skall vara att nå en ökad ägandespridning. Under 1960-talet ägde merparten av sparandet och förmögenhetsuppbyggnaden rum inom den offentliga sektorn. Denna utveckling har fortgått in på 1980-talet, framför allt genom införandet av lönta-fondfonder. Riksdagsmajoritetens beslut i juni 1988 att inrätta en femte AP-fond visade att socialdemokraterna tänker fullfölja denna inriktning på offentligt sparande och ägande. LO har också presenterat mycket långtgående planer i samma riktning.

I första hand bör de anställda få möjlighet att bli delägare i de företag de arbetar. Därmed får de också ett ökat medinflytande. I andra hand skall allmänheten ges tillfälle att teckna aktier. Enligt samma princip bör arrendatorer få förköpsrätt till den mark de brukar. Kapitalmarknadens ordinarie aktörer bör i princip komma först i tredje hand. Detta motverkar institutionellt ägande.

Statens främsta uppgift inom näringspolitiken, är att ange ramarna för näringslivets verksamhet. Om staten går in och agerar på den marknad den anger spelreglerna för, uppstår en uppenbar risk för osund konkurrens. En regering kan ha motstridiga lojaliteter, som medför risk för att konkurrensförhållanden mellan privata och statliga företag snedvrids. Bara risken för att sådant kan förekomma, försvagar spelreglernas trovärdighet och lägger en hämsko på företagande och riskvillighet. Rättssäkerheten och den fria konkurrensen kräver därför att staten står neutral mellan olika företag.

Dessutom riskerar statligt ägda företag att bli redskap för politiska ambitioner i ena eller andra riktningen.

1.2 Metoder

I samma motion anvisas de principer som bör gälla vid en ägandespridning genom försäljning av statliga företag:

Vår syn på ägarspridning innebär att en motsatt försäljningsstrategi bör väljas. Närägande är att föredra framför fjärrägande. Decentralisering bör väljas före centralisering. Det är därför i första hand anställda vid företag, andra nära intressenter och den breda allmänheten som bör få tillfälle att köpa. Någon diskriminering av småsparare till förmån för större kapitalplaceringar bör inte få förekomma. För de fondkommissionärer och banker som anlitas vid försäljningen skall detta vara ett klart uttalat direktiv.

Som tidigare framhållits bör aktierna säljas i små poster. Detta gynnar de små spararna.

I de fall direkt enskilt ägande är otillräckligt eller inte är möjligt, kan med fördel institutioner som ägs av många, exempelvis aktiefonder och pensionsstiftelser, få köpa aktier i företagen.

Vårt värnande om ett decentraliserat ägande av näringslivet har inte enbart ideologiska motiv. Utländska erfarenheter visar också att en ägandespridning ger en betydande nettoökning av sparandet.

En mångfald i ägandet kan även förespråkas av effektivitetsskäl. En effektiv marknadsekonomi förutsätter nämligen att marknaden har många aktörer. Stora och dominerande aktörer kan få kontroll över marknaden och därmed sätta marknadsekonomins effektivitetslagar ur spel. Detta medför förluster för framför allt konsumenterna.

En fråga som hänger samman med ägandespridningen är aktiernas röstvärde. Enligt vår uppfattning bör ägande och inflytande gå hand i hand. Principen bör därför vara att ingen röstvärdedifferentiering skall förekomma i de statliga företag som säljs.

Dessa metoder skall – enligt vår uppfattning – gälla vid den av oss föreslagna fullständiga privatiseringen av Procordia AB.

2. Den affärsmässiga uppgörelsen

Föreliggande regeringsförslag innehåller en affärsmässig uppgörelse mellan Procordia AB och AB Volvo, som vi inte har anledning att ifrågasätta det kommersiellt riktiga i. Det kan finnas betydande fördelar i en samordning mellan Procordia AB, Pharmacia AB och Provendor AB.

Företagsledningarna och styrelserna i respektive företag kan bäst bedöma detta. Vi har därför inga invändningar mot denna del av regeringens förslag.

3. Aktieägaravtalet

Samtidigt föreslås ett särskilt aktieägaravtal som förhindrar – eller i vart fall allvarligt försvårar – en framtida bred privatisering av företaget. Regeringen och riksdagens handlingsfrihet binds till stora delar upp inför framtiden.

Enligt detta aktieägaravtal skall bl.a. hembudsskyldighet råda mellan Svenska Staten och AB Volvo. Detta innebär att om någondera parten önskar minska sitt innehav skall detta hembjudas till motparten till ett pris motsvarande marknadspriset för aktierna vid tidpunkten för erbjudandet. Vidare stadgas att ingendera parten före den 30 juni 1993 – utan den andra partens skriftliga medgivande – får öka sin andel av röstetalet i Procordia AB. Dessutom finns en uppgörelse mellan parterna om fördelningen av platserna i styrelsen.

Avtalet leder till en ytterligare maktkoncentration inom näringslivet med fasta ägare och en uttalad maktindelning dem emellan. Detta kan inte accepteras. Senast i samband med den s.k. Ägarutredningen uttrycktes oro över just den ökande makt- och ägarkoncentrationen i näringslivet. Nästan samtidigt som denna utredning slutförts tar så socialdemokraterna initiativ till att ytterligare kraftigt förstärka maktkoncentration.

Småspararnas möjligheter att påverka utvecklingen försvinner även till namnet, genom denna typ av aktieägaravtal mellan de stora dominerande aktieägarna i företaget. Detta är inte acceptabelt. Börsintroduktionen av Procordia skedde efter riksdagsbeslut. Det vore fel av samma riksdag att avtala bort de små aktieägarnas möjligheter att påverka bolaget.

4. Vårt förslag

Vi vill – som tidigare – i första hand se en fullständig privatisering av Procordia AB. Föreliggande konstruktion hotar snarast att motverka denna inriktning. Vi kan därför inte godta det förslag till aktieägaravtal, som förelagts riksdagen.

Däremot ställer vi oss positiva till att Staten minskar sitt ägande i Procordia. Vi har heller inget att invända mot att Procordia samordnas med Provendor AB och Pharmacia AB.

Av dessa orsaker bör riksdagen ge regeringen i uppdrag att uppta förhandlingar med AB Volvo i syfte att förändra dessa delar av avtalet. Affären mellan Procordia AB och AB Volvo kan i så fall fullföljas. Samtidigt kan en ägandespridning genom en försäljning av statens övriga aktier i Procordia AB ske, enligt ovan angivna principer.

I samband med den näringspolitiska propositionen har vi i motionsform yrkat avslag på bildandet av ett statligt förvaltningsbolag för de statliga företagen. Följaktligen kan vi inte godkänna överförandet av ett aktieägaravtal – som vi begärt omförhandling av – till ett nytt bolag vi inte vill ha.

5. Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen ger regeringen i uppdrag att omförhandla aktieägaravtalet med AB Volvo i enlighet med vad i motionen anförts,

2. att riksdagen avslår regeringens förslag att överföra de rättigheter och förpliktelser som följer med aktieägaravtal mellan staten och AB Volvo till ett statligt förvaltningsbolag,

Mot. 1989/90
N62

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den affärsmässiga uppgörelsen mellan Procordia AB och AB Volvo,

4. att riksdagen ger regeringen i uppdrag att genomföra en bred utförsäljning av hela statens återstående aktieinnehav i Procordia AB i enlighet med vad som tidigare anförts i motion 1989/90:N214.

Stockholm den 29 mars 1990

Per Westerberg (m)

Carl Fredrik Graf (m)

Karin Falkmer (m)

Stig Bertilsson (m)

Gunnar Hökmark (m)

Lars Ahlström (m)

Bertil Danielsson (m)